

* महाराष्ट्रची लोकसंख्या - 2011 (वस्त्व्याप्तिस)

→ देशाच्या → 9.29% लोकसंख्या महाराष्ट्रात

→ पहिले 5 जिल्हे (जामा) → ① पुणे - 8.39%

* महाराष्ट्राच्या एकूण लोकसंख्येच्या 37% लोक पहिल्या 5 जिल्ह्यांमध्ये.

- ② मुं. उपनगर - 8.30%
③ ठाणे - 7.18%
④ नाशिक - 5.44%
⑤ नागपूर - 4.14%

* शेवटचे - 5 जिल्हे (अमी)

- ① विंधुदुर्ग - 0.8%
② गडचिरोली - 1%
③ हिंगोली → 1.05
④ वाशिम → 1.1%
⑤ अंधारा → 1.07

① पुरुष लोकसंख्येनुसार →

- ① सर्वात जास्त → ① ठाणे-पालघर - 10.7%
② मुं. उपनगर - 8.61%

- ② सर्वात कमी → ① विंधुदुर्ग - 0.71%
② गडचिरोली - 0.93%

② स्त्री लोकसंख्येनुसार →

- ① सर्वात जास्त → ① ठाणे-पालघर - 9.58%
② पुणे - 8.31%

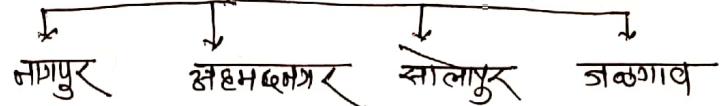
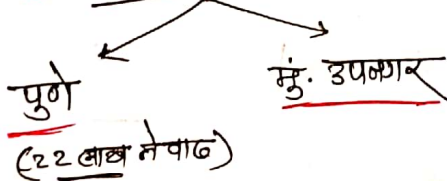
- ② सर्वात कमी → ① विंधुदुर्ग - 0.80%
② गडचिरोली - 0.98%

* सर्वाधिक लोकसंख्येच्या जिल्ह्या → ठाणे-पालघर

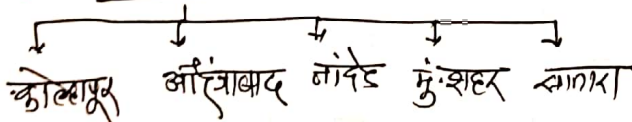
* सर्वात कमी → विंधुदुर्ग
(10 लाख पेक्षा कमी - एकूण)

* जिल्ह्यानुसार वितरण → (जामा → अमी)

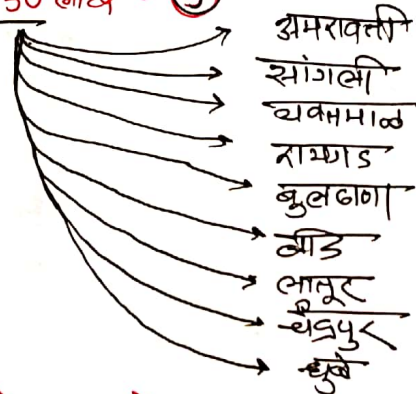
क 90 लाख ते 1 कोटी - ② जिल्हे ⑥ 80-90 लाख - ④ जिल्हे

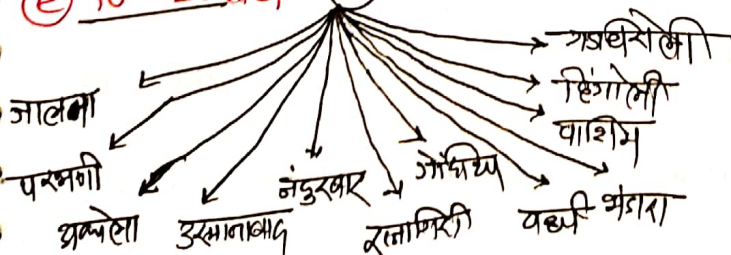
घ 30-40 लाख - ⑤ जिल्हे

ड 20-30 लाख - ⑨ जिल्हे

ड 10-20 लाख → ⑫ जिल्हे

① 10 लाख पेक्षा कमी - ① → विंधुदुर्ग

* व्यापारिक वाढ - 6.74% ने मागच्य पेक्षा छट आवरि)

① 2001-2011 - 15.99% → [आजापेक्षा - 2.65% ने कमी (17.64%)]

② भारतात लोकसंख्या वाढिच्य दरान महाराष्ट्र - ~~सर्वोच्च~~ 3^{वा} वे

③ 1961-71 मध्ये स्वसिध्द - 27.45% नगर कमी-कमी होत आले.

④ 1911-1921 - ऋणात्मक दर → -2.91%

* वाढिमुख्यार पहिले 5 जिल्हे

जेव्हे 5 जिल्हे

① ठाणे (36.01%)

① मुं. शहर (-7.56%)

② पुणे (30.37%)

② शिवाजी (-4.8%)

③ कोरिंगावाड (27.8%)

③ विठ्ठलजी (-2.2)

④ मुद्रुखर (25.5)

④ पर्वी (+5.17)

⑤ नाशिक (23%)

⑤ अंतरा (+5.6)

* महाराष्ट्रात आतापर्यंत लोकसंख्या वाढिच्य स्वसिध्द दर - मुं. उपनगर (110.14%)
(1961-71)

* लो. घनता → (ठाणे व पालखर स्वसिध्द) (2011)

→ महाराष्ट्राची घनता - 365 (sq.km) * आठ - 382 sq.km → 17 ने कमी

→ 2001 मध्ये - 315 होती → 50 ने वाढ

* नागपुर

- ① नागपुर - 470
- ② भंडारा - 308
- ③ गोंदिया - 244
- ④ वर्धा - 206
- ⑤ चंद्रपुर - 193
- ⑥ गजघिरोली - 74

* अमरावती

- ① अकोला - 334
- ② बुलढाणा - 268
- ③ अमरावती - 237
- ④ वाशिम - 233
- ⑤ यवतमाळ - 204

* नाशिक

- ① नाशिक - 393
- ② ~~नंदुरवार~~ - ~~326~~
- ③ जळगाव - 360
- ④ नंदुरवार - 326
- ⑤ अहमदनगर - 266
- ⑥ धुळे - 253

* औरंगाबाद

- ① औरंगाबाद - 366
- ② लहूर - 343
- ③ नांदेड - 319
- ④ परभणी - 282
- ⑤ हिंगोली - 260
- ⑥ जालना - 254
- ⑦ बीड - 242
- ⑧ अहमदनगर - 219

* पुणे

- ① पुणे - 603
- ② कोल्हापूर - 504
- ③ सांगली - 329
- ④ सोलापूर - 290
- ⑤ सातारा - 287

* कोकण

- ① मुं. उपनगर - 20980
- ② मुं. शहर - 19652
- ③ ठाणे - 1157/1900
- ④ रायगड - 368
- ⑤ रत्नागिरी - 197
- ⑥ सिंधुदूर्ग - 163

* धनसा (विभागागुलार)

* लिंग-गुणोत्तर (२०११) - (हाने-पालवर स्वतंत्र) $\begin{matrix} \swarrow \text{ग्रामिण} - 952 \\ \searrow \text{शहरी} - 903 \end{matrix}$

→ भवशास्त्राण्यो - 929

* आरत - 940

* फरक - 14 ने कुमी
(संपत्ति - 15. वी वट)

→ २००१ भवशे - 922 → 7 ने वाढ .

* स्वतंत्र लिंग-गुणोत्तर जिले

* पहिले ⑤

① रत्नागिरी - 1122

② सिंधुदुर्ग - 1036

③ जोरिघर - 999

④ रत्नागर - 988

⑤ भंडारा - 982

* शेवटचे ⑤

① मु. शहर - 832

② मु. उपनगर - 860

③ हाने - 891

④ पुणे - 915

⑤ वीट - 916

① भंडारा व जयशिवपुली - 982

② नागपुर व अमरावती - 951

③ सिंधुदुर्ग व वरुणी - 946

④ झरगेहा व खिगावली - 942

⑤ बुलढगा व नाथिदु - 934

* संगली, कोल्हापुर, सोलापुर - य जिल्हात सर्वसाधारणपणे स्त्रिय लिंग गुणोत्तर

* प्रमुख लोकसंख्या वाढीय दर - 15.8 %

* लिंग लो. वाढीय दर - 16.2 %

* नागपुर

① जेदीय - 999

② अंजरा } 982

③ गड

④ चंद्रपुर - 961

⑤ नाग - 951

वर्ध - 946

* इमरावती

① चवग - 952

② भमरा - 951

③ अक्खेली - 942

④ बुल - 934

⑤ वासिप - 930

* औरंगाबाद

① फरणी - 947

② विंजली -

नांदेड - 943

③ हिंगोली - 942

④ गावना - 937

⑤ लातूर - 928

⑥ उस्मानाबाद - 924

⑦ और - 923

⑧ बीड - 916

* अहमदनगर

① नंद - 938

② धुळे - 946

③ जलार - 939

④ नाशिक - 934

⑤ जळगाव - 925

* अकोल

① रत्ना - 1122

② सिंधू - 1036

③ पाल - 977

④ राय - 959

⑤ ठाणे - 891

⑥ मुंडप - 860

⑦ भुंश - 832

* पुणे

① सागरा - 988

② सांगली - 966

③ कोल्हा - 957

④ सोला - 938

⑤ पुणे - 915

लिपिग जुवेलाद

2011
लिपिग जुवेलाद

* बालक - बालिका लिंग गुणोत्तर - (2011) (0-6 वर्ष)

→ यह ज्ञाती विशेषतः महिलाओं की है (3.45 नंबर)

→ पुरुष (2011) - 1.33 बेटी 1 बालक - 70.35 लाख 2 महिला - 68.91 लाख

* पहिले (5) संप्रदाय

* दोसरे (5)

* पहिले (5)

* दोसरे (5)

* संस्थानसार

* संस्थानसार

* संस्थानसार

* संस्थानसार

① ठाणे

① सिंधुदुर्ग

① पालघर - 967

① बीड - 807

② पुणे

② जयशिवपूर

② जयशिवपूर - 961

② अहमदनगर - 842

③ मु. उपनगर

③ अहमदनगर

③ जालंधर - 956

③ अहमदनगर - 852

④ नाशिक

④ वडोदा

④ चंद्रपुर - 953

④ अहमदनगर - 858

⑤ अहमदनगर

⑤ जालंधर

⑤ अहमदनगर - 950

⑤ अहमदनगर - 863

* बाल

* लिंग गुणोत्तर - 2011

① महाराष्ट्र - 894

बाल - 914 → यह - 25 नंबर

* 2001 पुरुष = 913
- 19

→ 19 नंबर ज्ञाती

* महाराष्ट्राली 36 लिखितपत्र - 32 लिखितपत्र गुणोत्तरानुसार फल

अहमदनगर ④ लिखित -

① अहमदनगर +24

② अहमदनगर +17

③ अहमदनगर +16

④ चंद्रपुर +14

* अहमदनगर फल अहमदनगर → बीड (-87 नंबर ज्ञाती)

* 2001 से 2011 मध्ये - बाल लिंग गुणोत्तर % की अहमदनगर दहवारिके बट - (-2.88%)

महाराष्ट्र

चामध्ये

① जयशिवपूर (-5.21%) - बट अहमदनगर

② अहमदनगर (-1.83%) - अहमदनगर बट

* साक्षरता - 2011 (Maharashtra)

* लोकसंख्येनुसार विचारलेला तर - साक्षर लोक - 8.16 कोटी
 * पु - 4.53 कोटी * स्त्री - 3.69 कोटी

→ महाराष्ट्रात सर्वात जास्त निरक्षर लोक पुणे जिल्ह्यात - 10.71 लाख निरक्षर

→ महाराष्ट्रात सर्वात कमी निरक्षर लोक - विंबुदुर्ग जिल्ह्यात - 1.05 लाख निरक्षर

* लोकसंख्येनुसार साक्षर जिल्हे -

* 1 लाख निरक्षर लोकसंख्या - 3.08 कोटी

(*) पहिले (५)

(*) शेवटचे (५) जिल्हे.

(1) मुंबई उपनगर -

(1) गडचिरोली

(2) पुणे

(2) विंबुदुर्ग

(3) ठाणे

(3) हिंगोली

(4) नाशिक

(4) वाशिम

(5) अकोल

(5) नंदुरबार

* 2011 नुसार पुरुष साक्षरतेच्या संख्येनुसार प्रथम जिल्हा - मुंबई उपनगर
 शेवटचा जिल्हा - विंबुदुर्ग

* 2011 नुसार स्त्री साक्षरतेच्या संख्येनुसार प्रथम जिल्हा - मुंबई उपनगर
 शेवटचा जिल्हा - गडचिरोली

* व्यवसायिक (सामान्यतेनुसार) - (2011)

* महाराष्ट्रात 82.30% साक्षर लोकसंख्या
 (पु - 88.04%, स्त्री - 75.9%)

(भारत - 74.0%) कुरु 8.30%
 (पु - 82.4%, स्त्री - 65.45%)

* व्यवसायिकनुसार

(*) पहिले (५) जिल्हे

(*) शेवटचे (५) जिल्हे

(1) मुं. उपनगर - (89.9%)

(1) पालघर - 57.4%

(2) मुं. शहर - (89.2%)

(2) नंदुरबार - 64.4%

(3) नागपूर - (88.4%)

(3) जालना - 71.5%

(4) अकोल - (88.0%)

(4) धुळे - 72.8%

(5) अमरावती - (87.4%)

(5) परभणी - 73.3%

* महाराष्ट्राच्या साक्षरतेच्या % चेला एकूण 13 जिल्ह्यांची साक्षरता जास्त आहे.

* 2011 नुसार पुरुष साक्षरतेच्या व्यवसायिकनुसार पहिला जिल्हा - मुं. उपनगर (94.2)
 शेवटचा जिल्हा - नंदुरबार (71.9)

* 2011 नुसार स्त्री साक्षरतेच्या व्यवसायिकनुसार पहिला जिल्हा - मुंबई शहर (89.9)
 शेवटचा जिल्हा - नंदुरबार (65.5)

* 2001-2011 हिसाब

* साक्षरतेच्या प्रमाणातील फरक -

	2001	2011	- फरक (वाढ)
① लक्ष्मण साक्षर	76.9	82.3	= +5.4
② पुरुष	86.0	88.4	= +2.4
③ स्त्री	67.0	75.9	= +8.9

→ विचारले आहे.
} विचारले बाबत.

* पुरुष व स्त्री साक्षरतेमधील स्त्री कमी झाली आहे.

* अनुसुचीत जातीच्या लोडसंख्येचे वितरण (2011) (SC)

① महाराष्ट्र - 1.33 (कोटी) → 11.8 % लोड SC आहे.

* लोडसंख्येनुसार →

① पहिले ⑤ (लाख) ② शेवटचे ⑤

① पुणे - 11.89

① नंदुरबार

② नागपूर - 8.68

② सिंधुदुर्ग

③ सोलापूर - 6.5

③ रत्नागिरी

④ ठाणे - 6.43

④ पालघर

⑤ नांदेड - 6.4

⑤ जयपूर

* टक्केवारीनुसार (जिल्ह्यांनुसार)

* पहिले ⑤ जिल्हे

* शेवटचे ⑤ जिल्हे

① अकोला (20.17 %)

① चंद्रपूर (2.91 %)

② सातपूर (19.60 %)

② रत्नागिरी (4.15 %)

③ नांदेड (19.45 %)

③ रायगड (5.12 %)

④ वाशिम (19.17 %)

④ धुळे (6.22 %)

⑤ नागपूर (18.85 %)

⑤ मु. उपनगर (6.23 %)

* पंचायतियोग विभागांनुसार (लोडसंख्या)

① पहिला विभाग - पुणे विभाग (30.11 लाख) (सर्वोच्च जागा)

② शेवटचा विभाग - नाशिक (16.93 लाख) (सर्वात कमी)

* लोकसभेच्या क्षेत्रांनुसार सर्वोच्च व कमी

* ① पहिला लोकसभेचा क्षेत्र - नागपूर शहर (19.8 %)

② शेवटचा लोकसभेचा क्षेत्र - विठ्ठलनगर (ठाणे) (0.25 %)

* अनुसूचित जमातीच्या (ST) लोकसंख्येचे वितरण - 2011

→ 2011 नुसार महाराष्ट्रात - 1.05 कोटी (9.3%) आहेत.

→ तुलनेत ST पेक्षा SC लोकसंख्या जास्त आहे.

* लोकसंख्येनुसार

अ पहिले ६ जिल्हे

① नाशिक

② मंडुरवार

③ पालघर

④ धुळे

⑤ गंगापूर

ब शेवळे ५ जिल्हे

① विठ्ठल

② सांगली

③ रत्नगिरी

④ मु. शहर

⑤ सातारा

* प्रशासकीय विभागांनुसार

① सर्कीविठ्ठल ST विभाग - ① नाशिक विभाग

② सर्की कुर्मी ST विभाग - ② कोल्हापूर विभाग

* ताबुड्यानुसार

① सर्कीविठ्ठल ST लो. ताबुड्या - ① डहणू (ठाणे)

② रत्नगिरी कुर्मी ST लो. ताबुड्या - ③ गंगनवापडा (जेठ्ठापूर)

* जिल्ह्यांच्या टक्केवारीनुसार

* पहिले - ५

① मंडुरवार (69.78%)

② गडचिरोली (38.7%)

③ धुळे (31.56%)

④ नाशिक (25.62%)

⑤ चवतमाळ (18.54%)

* शेवळे ५

① सांगली (0.65%)

② कोल्हापूर (0.78%)

③ मु. शहर (0.84%)

④ विठ्ठल (0.82%)

⑤ सातारा (0.99%)

* एकूण ST व SC मध्ये प्रथम क्रमांक - नाशिक जिल्हा.

(जिल्हावार)

* शेवटचा

- विठ्ठल जिल्हा

* एकूण ST व ST % ६ पहिला जिल्हा - मंडुरवार (72.19%)

(जिल्हावार)

शेवटचा जिल्हा -

रत्नगिरी (5.43%)

* ग्रामीण लोकसंख्या (1991-2011)

→ महाराष्ट्रानुसार - (6.16 ज्येष्ठी) ग्रामीण * शहरी - (5.08 ज्येष्ठी)
 * ग्रामीण - 54.77% * शहरी - 45.23%

→ भारताच्या सुमारे 13.77% कोटि सहास्र कोटी ग्रामपंचायत.

→ याच अर्थ मागरी लोकसंख्येची % भारतापेक्षा जास्त आहे म्हणून
 महाराष्ट्रानुसार मागरी लोकसंख्या भारतापेक्षा जास्त आहे.

* 2001-2011 च्या वर्षात ग्रामीण लोक वाढीचा दर - नंदुरवार जिल्हा (23.62%)
 महाराष्ट्र (ज्येष्ठी) दर - रत्नागिरी जिल्हा (-10.34%).

* ग्रामीण लोकसंख्येनुसार -

* पहिले - (5)

* शेवटचे - (5)

① गडचिरोली

① हठा - पालघर

② विठ्ठल

② नागपूर

③ हिंगोली

③ पुणे

④ रत्नागिरी

④ कोल्हापूर

⑤ नंदुरवार

⑤ नांदेड

* शहरी लोकसंख्या

→ महाराष्ट्र - 5.08 ज्येष्ठी (45.23%)

→ भारत (31.16) र भारतापेक्षा 14.07% ने जास्त

* मागरी लोकसंख्या महाराष्ट्र - 3 रा. क्रमांक

① तामिळनाडू

② केरळ

③ महाराष्ट्र

* भारताच्या एकुलत मागरी लोकसंख्येच्या - 13.48 ज्येष्ठी मागरी लोकसंख्या महाराष्ट्र

* मु. शहर व उपनगर हे दोन जिल्हे संपूर्णतः मागरी लोकसंख्येच्या आहेत.

* मागरी लोकसंख्येच्या ज्येष्ठीनुसार

* पहिले - (5) (%)

* शेवटचे - (5)

① मु. शहर व उपनगर (100%)

① गडचिरोली (11.0%)

② हठा - पालघर (77%)

② विठ्ठल (12.6%)

③ नागपूर (68.3%)

③ हिंगोली (15.2%)

④ पुणे (61.0%)

④ रत्नागिरी (16.3%)

⑤ कोल्हापूर (43.8%)

⑤ नंदुरवार (16.7%)

* લોલુલિય (MH)

2011 ① જન્મદર - 16.7

② મૃત્યુદર - 6.3

③ વાલમૃત્યુદર - 33

④ ઇન્ધ્રક મૃત્યુદર - 25

* MH ગ્રંથ

① SC વ્ય જાગી - 59 સમાવેશ

② ST વ્ય જાગી - 47 સમાવેશ

* જાગી ગ્રંથ

① SC -

② ST - 75 જાગીય
સમાવેશ